

## MAKTABGACHA TA'LIMDA MEDIA SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISH: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA RAQAMLI IMKONIYATLAR

Muallif: **Mahmatmurodova Tahmina**

*DTPI Ta'lim va tarbiya*

*nazariyasi (maktabgacha ta'lim) 2-kurs magistranti*

*Tel:998991490017*

*Email:t.mahmatmurodova@dtpi.uz*

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida media savodxonlikni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari, innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati hamda raqamli transformatsiya sharoitida bolalarning media madaniyatini shakllantirish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, media ta'limni tashkil etishda zamonaviy raqamli vositalarning imkoniyatlari va pedagogik yondashuvlarning samaradorligi tahlil etilgan.

**Kalit so'zlar:** maktabgacha ta'lim, media savodxonlik, innovatsion texnologiyalar, raqamli transformatsiya, media madaniyat, interfaol ta'lim, kreativ fikrlash.

## РАЗВИТИЕ МЕДИАГРАМОТНОСТИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ: ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ И ЦИФРОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ

**Аннотация:** В данной статье рассматриваются теоретические и практические основы развития медиаграмотности в организациях дошкольного образования, значение использования инновационных педагогических технологий, а также пути формирования медиакультуры детей в условиях цифровой трансформации. Кроме того, проанализированы возможности современных цифровых средств и эффективность педагогических подходов в организации медиаобразования.

**Ключевые слова:** дошкольное образование, медиаграмотность, инновационные технологии, цифровая трансформация, медиакультура, интерактивное обучение, креативное мышление.

## DEVELOPING MEDIA LITERACY IN PRESCHOOL EDUCATION: INNOVATIVE APPROACHES AND DIGITAL OPPORTUNITIES

**Abstract:** This article examines the theoretical and practical foundations for developing media literacy in preschool education institutions, the importance of applying innovative pedagogical technologies, and the ways of forming children's media culture in the context of digital transformation. In addition, the article analyzes the potential of modern digital tools and the effectiveness of pedagogical approaches in organizing media education.

**Keywords:** preschool education, media literacy, innovative technologies, digital transformation, media culture, interactive learning, creative thinking.

### Kirish

XXI asrda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi inson faoliyatining barcha jabhalariga, jumladan ta'lim tizimiga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli makonning kengayishi bolalar hayotiga media vositalar orqali kirib kelmoqda. Shu sababli, maktabgacha yoshdagi bolalarda media savodxonlikni shakllantirish masalasi pedagogik jarayonning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Media savodxonlik – bu shunchaki texnik ko'nikma emas, balki bola shaxsining axborotni tahlil qilish, baholash, tanqidiy fikrlash va xavfsiz foydalanish malakasini rivojlantiruvchi kompleks jarayondir. Maktabgacha ta'lim tizimida bu ko'nikmalarni shakllantirish orqali bolalarda ongli axborot iste'moli, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv uchun poydevor yaratiladi.

### Asosiy qism

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida media savodxonlikni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda o'yin

texnologiyalari, interfaol metodlar, raqamli ta'lim platformalari, virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari bolalarning media bilan faol o'zaro munosabatini tashkil etishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Pedagoglar tomonidan multimedia o'yinlari, interfaol hikoyalar, raqamli qo'llanmalar va ta'limiy videolardan foydalanish orqali bolalarda:

- axborotni tanlab olish va tahlil qilish,
- fikrni ifodalash va asoslash,
- ijodiy yondashuv bilan yechim topish,
- media vositalardan xavfsiz foydalanish ko'nikmalari shakllanadi.

Media savodxonlikni rivojlantirish jarayonida raqamli imkoniyatlarni to'g'ri tanlash va integratsiya qilish ham muhimdir. Raqamli transformatsiya sharoitida maktabgacha ta'lim tizimi axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan holda yangilanmoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayoniga elektron resurslar, multimedia materiallari, interfaol ta'lim dasturlarini joriy etish o'qitish samaradorligini oshiradi.

Pedagog bu jarayonda nafaqat texnologiyadan foydalanuvchi, balki media pedagog sifatida – bolalarga media orqali to'g'ri yo'nalish beruvchi, axborot madaniyatini shakllantiruvchi mutaxassis bo'lishi zarur.

Raqamli resurslardagi multimediali materiallar bolalarning kognitiv rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Animatorlik yo'nalishi, syujetli multimediya, mantiqiy topshiriqlar, ijodkorlikka undovchi mashqlar va konstruktiv o'yinlar bolalarda tasavvur, fantaziya, obraz yaratish, voqealar rivojini tasavvur qilish kabi ijodiy faoliyat elementlarini kuchaytiradi. Ushbu jarayon psixologik-pedagogik nazariyalarga ko'ra, bolaning tafakkurini faollashtirib, ularni mustaqil yechimlar izlashga undaydi. Interaktiv materiallarning rang-barangligi va dinamizmi bolada qiziqish uyg'otadi va o'quv faoliyatiga jalb qilish darajasini oshiradi.

Onlayn platformalar nafaqat ijodiy tafakkurni, balki tanqidiy fikrlashni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Muammoli vaziyatlarni hal qilish, variantlardan

to'g'ri tanlash, xatoni topish, solishtirish va umumlashtirish kabi vazifalar bolada sabab–oqibat bog'lanishlarini tahlil qilish, mantiqiy fikrlash, izchil xulosaga kelish, o'z qarorining asosini anglash kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi. Shuningdek, Bilimland Kids va EduMarket Kids'ning muammoli o'yinlari bola tafakkurini faollashtirib, mantiqiy operatsiyalarni bosqichma-bosqich takomillashtiradi. Bu jarayon media savodxonlikning boshlang'ich bosqichi uchun zarur bo'lgan axborotni anglash, farqlash va baholash kompetensiyalarini shakllantirishga ko'mak beradi.

Mahalliy kontentga ega platformalar — xususan Bolajon TV yoki YouTube Kids'ning o'zbekcha segmenti — bolalarda milliy qadriyatlar, ijtimoiy madaniyat, emotsional idrokni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Ertaklar, xalq og'zaki ijodiga tayangan multfilmlar va milliy motivli ko'rsatuvlar bolaning axloqiy tushunchalarini boyitadi va shaxsiy qarashlarining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa ijodiy tafakkur rivojida madaniy kontekstning ahamiyatini yanada oshiradi.

Shu bilan birga, raqamli resurslardan foydalanish jarayonida muayyan xavfsizlik choralari rioya qilish zarur, chunki maktabgacha yoshdagi bolalarda axborotni mustaqil filtrlash va tanqidiy baholash ehtiyoji hali to'liq shakllanmagan bo'ladi. Shu sababli pedagog yoki ota-onaning nazorati ostidagi, yoshga moslashtirilgan, metodik jihatdan asoslangan resurslardan foydalanish eng maqbul yondashuv hisoblanadi.

Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikda bolalarning uy sharoitidagi mediadan foydalanishini nazorat qilish, foydali va tarbiyaviy ahamiyatga ega kontentni tanlash bo'yicha tushuntirish ishlari olib borilishi kerak. Bu, o'z navbatida, bola shaxsining axborot maydonidagi xavfsiz rivojlanishiga xizmat qiladi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda media savodxonlikni rivojlantirish – bu raqamli davr talablariga javob beruvchi innovatsion pedagogik jarayon bo'lib, u bolalarda tanqidiy fikrlash, axborot bilan ongli munosabat, ijodiy yondashuv va media madaniyatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarni uyg'unlashtirish orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini rivojlantirish — ularning kelajakda raqamli makonda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlari uchun mustahkam poydevor yaratadi.

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UNESCO. (2021). *Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*. Paris: UNESCO Publishing.
2. Buckingham, D. (2020). *Teaching Media in the Digital Age*. London: Polity Press.
3. Erikson Institute. (2020). *Media Literacy in Early Childhood: Supporting Critical Thinking and Creativity*. Chicago, IL: Erikson Institute Press.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PQ-3832-sonli qarori. – Toshkent, 2023.
5. Karimova, N. (2022). *Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash tajribalari*. – Toshkent: TDPU nashriyoti.